

NARRATIVA

Gabriel Janer Manila, *Èxtasi*.
COLUMNA. Barcelona, 2005.

Afirmen les creences populars que les illes són grans vaixells que es mouen, que segueixen un rumb definit, sòlid i inalterable, una ruta que mantenen sense descans, tot i els obstacles que van esquitxant el seu camí, de manera lenta i inexorable. A poc a poc, amb uns moviments gairebé imperceptibles però que, malgrat tot, no passen despercebuts a la sensibilitat dels seus moradors que, no desitjant de cap de les maneres que el viatge de la seva illa arribi algun dia a un topar contra la terra ferma, fermem l'illa amb grans cargols per tal d'anar posant traves a tantes ànsies viatgeres i intentar així que tot es mantingui inalterable pels segles dels segles.

Èxtasi és la història d'una illa, el marc que acull unes històries que, com la desesperació i el neguit, es busquen, es creuen, viatgen, es troben i van tancant els cercles oberts del passat i el present per anar dibuixant un futur incert que viu a cavall d'aquests territoris inabastables que suren per damunt les onades. L'illa en aquest cas concret té un nom, Formentera i les històries que s'hi creuen arrenquen d'un naufragi, d'un d'aquests accidents marins que porten aparellats la tragèdia i també una mena de renaixement, una singular manera de viure que, tot i representar la salvació, també arrossega el llast de la consciència, el pes inevitable dels records vers una realitat que s'ha evaporat, que s'ha ofegat entre la sal i els corrents.

EL PES DELS REMORDIMENTS

Els remordiments són un pes difícil d'aguantar, una càrrega que sempre hi és, que no s'acaba d'alleugerir mai encara que ho sembli. És com la mateixa illa, que es va movent mar enllà encara que ningú no sembli notar-ho. De la mateixa manera inexorable, amb lentitud i discreció, l'ànima humana també es belluga per camins de tota mena, dibuixant curvatures que repten l'espai, el temps i les concepcions físiques per tal de crear uns mapes anímics que defineixen la vida, el pas dels anys i els moviments humans. Amb aquestes dues concepcions de fons, la vida en una illa i la troballa d'un passat que ha canviat i ens ha canviat, Janer Manila traça a *Èxtasi* una història de naufragis interiors i exteriors, una època de canvis socials i vitals que demostra la fragilitat de les idees i la convicció dels sentiments.

Yves Martin fuig de terres algerianes en un vaixell. A la vora de Formentera perd la seva companya, Lucette. Trenta anys més tard, un amic li diu que ha vist a l'illa una jove amb els mateixos ulls i un torbadora semblança física amb la dona que va ser el seu gran amor. Torna a Formentera i allí inicia un pe-

Les illes que es mouen

JORDI CERVERA

JOSEP LOSADA

GABRIEL JANER MANILA EXPLICA HISTÒRIES QUE ES CREUEN EN UNA ILLA A 'ÈXTASI'

riple que el porta a desenterrar els vells fantasmes, a viure noves tragèdies, a explorar sense voler els camins circulars que remou la història.

En l'aspecte més formal, el llibre de Janer Manila dibuixa dues autopistes paral·leles, dos grans vies per les quals es mouen els personatges, per les quals el lector comença a apuntar possibilitats, a sumar intencions sense acabar d'esbrinar quin serà el veritable punt de contacte, l'instant en què acabaran convergint i aclarint-se tots els dubtes, les intrigues i els punts foscos que viuen soterrats a *Èxtasi*. En aquest sentit val a dir que per la novel·la s'hi mouen diversos mons. D'una banda aquesta recerca personal del protagonista que fa de motor i de guia. Ja se sap que el

passat fa de mal remenar i que quan s'esculpeixen esvorancs de tants anys, les ferides resulten complicades de sanar, i molt més si aquestes laceracions afecten altres persones i s'han tancat malament o no s'han tancat de cap manera. De l'altra s'hi dibuixen també dues concepcions de la vida, dues maneres d'afrontar la realitat nascudes totes del segle XX, dues possibilitats gairebé oposades de concebre la relació amb els altres, amb l'entorn, amb la vida.

'HIPPIES' I DIRIGENTS NAZIS

Èxtasi parla dels dirigents nazis que van escapar de la desfeta del Tercer Reich i que es van escampar per diversos punts del planeta on podien trobar tranquil·litat i un recer que els permetés viure sense problemes i,

sobretot, sense ser ni reconeguts ni perseguits i, esclar, una illa com Formentera oferia aquesta possibilitat. Al pol oposat trobem els *hippies*, la gent de la pau i de l'amor lliure que arribava a l'illa amb l'afany de crear-hi el seu paradís particular, el punt de partida d'un nou ordre utòpic i amb la idea de capgirar el món, de fer-lo una mica més lliure.

Aquests dos conceptes de vida, aquests dos grups de pensament, els nazis i els *hippies* són el teló de fons de la novel·la de Janer Manila i també els punts que permeten la reflexió, que ajuden a entendre el segle XX, els intents d'equilibri i, per damunt de tot, el fracàs dels moviments llibertaris. La peripècia personal d'Yves Martin serveix per veure l'evolució de la soci-

etat europea i per constatar que els diners i el poder són sempre els que, d'una manera o una altra, acaben imposant les seves lleis i que les utopies i els postulats idíl·lics s'estavellen amb facilitat contra les roques de la vida, bastint així un nou naufragi que s'acaba sumant als anteriors. *Èxtasi* és precisament això, un relat de naufragis, de persones i d'idees que s'ofeguen en uns mars que mai no els resulten propicis, que lluiten contra uns vents desfavorables que sempre acaben imposant la seva força i que cal trampejar amb la millor de les voluntats i la més profunda de les resignacions.

LA LLIÇÓ FINAL DEL LLIBRE

D'una manera o una altra, la mentida o l'ocultació de la veritat, que no sempre és el mateix, domina, marca el present i el futur i, sobretot, desdibuixa el passat, el fa més eteri i per tant, facilita l'oblit i la desmemòria. Aquest plantejament és el que guia el llibre i, per tant no és d'estranyar que la lliçó final sigui aquest mapa de la realitat, deformat o sublimat per la ficció, que s'acaba convertint en un reflex fidedigne de l'evolució que ha viscut la societat occidental de la segona meitat del segle XX, la lluita entre els models utòpics i els models pragmàtics que, sens dubte, ha acabat decantant la balança cap el costat dels segons i que, per tant, ha trencat les concepcions socials més properes a la utopia i a l'engrescament, sense perdre de vista, això sí, que malgrat tot, encara hi ha mirades que ens recorden els antics amors perduts i illes que desafien la física i es mouen quan no ens n'adonem.

Tot per una verge

JOAN AGUT

NARRATIVA

Dai Sijie, *El complex de Di*.
Traducció d'Anna Casassas.
EDICIONS 62. Barcelona, 2005

Dai Sijie neix a la Xina el 1954 i viu a París des del 1984. Va publicar fa un parell d'anys *Balzac i la petita modista xinesa* (Edicions 62), la seva primera obra, que el va projectar a la fama mundial. La novel·la va ser traduïda a més de vint-i-cinc llengües, va obtenir nombrosos premis literaris i el mateix Sijie en va fer una versió cinematogràfica. Després d'aquell primer èxit, la crítica i els lectors van restar expectants a l'espera de la seva segona novel·la.

Es diu que debutar en literatura amb un gran èxit no és una

bona cosa, ja que les expectatives que crea l'autor no sempre són fàcils de satisfer. Com més alt ha situat el nivell de la primera novel·la el novel·lista més costa superar-lo amb una segona obra. Això creiem que és el que ha passat amb *El complex de Di*, una novel·la que no surt gaire ben parada en comparació amb l'obra anterior de Sijie.

UNA NOVEL·LA SATÍRICA

El complex de Di, publicada originalment en francès el 2003, és una novel·la satírica, amb vocació esperpèntica, que accentua els aspectes grotescos de la narració. Muo, el protagonista de l'obra, és un xinès exiliat a França que torna al seu país decidit a alliberar de la presó la seva promesa, Volcà de la Vella Lluna. Muo és un aficionat a la psicoanàlisi que viu amb la dèria de desxifrar els somnis propis i els aliens.

Petit, miop, verge als quaranta anys, Muo és un personatge grotesc que es troba embolicat en una llarga sèrie de situacions extravagants i risibles.

El seu intent d'alliberar la seva estimada durà Muo a conèixer el venal jutge Di, un sàdic pervers que gaudeix enviant els reus a la mort. L'home és immensament ric i només pot ser subornat si hom li ofereix una verge per estrenar. Darrere el seu propòsit, Muo entrarà en contacte amb una dona lletja l'ofici de la qual és el d'embalsamadora, amb la virtut que és verge. El jutge Di i l'embalsamadora finalment es troben, però amb tanta mala sort que tot plegat acaba com el rosari de l'aurora, amb la falsa mort del jutge i una persecució de Muo que el farà anar amunt i avall de la immensa Xina.

Les desventures del dissortat psicoanalista de fira continua-

ran, entre el ridícul i el burlesc, i l'empaïtaran com un malson. Finalment Muo es trobarà atrapat entre quatre amors, quatre dones, totes verges.

Dai Sijie segurament pretenia amb aquesta història fer una caricatura de la Xina moderna, capitalista i comunista alhora, i evocar el passat recent, sobretot l'imperi de Mao i els destrets de la Revolució Cultural. El problema de Sijie potser rau en el fet que ha volgut dir massa coses en un sol llibre. El resultat no podia ser més decebedor. Probablement l'enyorament i el despit envers la seva pàtria han fet un flac favor al novel·lista, que el màxim que ha aconseguit és bastir una novel·la d'aventures d'una comicitat dubtosa, d'un humor més proper a l'astracanada que a la ironia. I és una llàstima, perquè Sijie disposa de recursos suficients per ser un excel·lent narrador, que amb aquesta segona novel·la fa un pas enrere. *El complex de Di* no passa de ser una novel·la entretinguda d'escàs valor literari. La traducció d'Anna Casassas és d'una excel·lent qualitat.